

NOVA POKLICNA ZAKONODAJA

NEW LEGISLATIVE REGULATION THE PROFESSION

Matej Kovačič

Po več letih priprav in usklajevanj je bil v okviru prostorske in gradbene zakonodaje konec lanskega leta sprejet tudi Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti (ZAID). Kljub velikim izzivom, ki jih pred geodetsko stroko postavlja nova gradbena in prostorska zakonodaja, se bodo morali posamezniki in geodetska podjetja najprej dodobra spoznati s poklicno zakonodajo, saj ta na novo določa pogoje, ki jih morata izpolnjevati posameznik in podjetje, da bosta lahko še naprej izvajala dejavnost. Začetek uporabe novih predpisov (1. 6. 2018) se hitro bliža. Razlogi za sprejetje nove poklicne zakonodaje so že kar nekaj časa znani in so bili večkrat javno pojasnjeni. Lahko jih strnemo v pet ključnih utemeljitev, ki so jih podale različne institucije:

- EU: projekt ustrežnejše regulacije – zmanjševanje števila reguliranih poklicev in odprava administrativnih ovir,
- vlada: projekt prenove reguliranih poklicev in dejavnosti,
- vlada: analiza zborničnega sistema ter ukrepi za preglednejše in učinkovitejše delovanje zbornic,
- ministrstvo za kulturo: arhitekturna politika,
- pobude stroke: raziskava za območje Pomurja (večina lastnikov podjetij nima licenc).

V nadaljevanju so strnjeno predstavljene bistvene spremembe, predvsem v povezavi z geodetsko dejavnostjo. Zakon je posegel v tri veljavne geodetske zakone: v Zakonu o geodetski dejavnosti (ZGeoD-1) se razveljavijo vsa določila, povezana s pogoji za opravljanje geodetske dejavnosti; v Zakonu o evidentiranju nepremičnin (ZEN) se razveljavijo določila glede izvajanja dela geodetskih storitev s strani geodeta; v Zakonu o državnem geodetskem referenčnem sistemu (ZDGRS) določila glede izvajanja geodetske izmere s strani geodetskega strokovnjaka.

1 NOVI REGULIRANI POKLICI

Devet dosedanjih reguliranih poklicev bodo zamenjali štirje novi regulirani poklici oziroma nazivi. To so: pooblaščen arhitekt (PA), pooblaščen inženir (PI), pooblaščen krajinski arhitekt (PKA) in pooblaščen prostorski načrtovalec (PPN). Zakon regulirane poklice odgovorni geodet, geodet, geodetski strokovnjak združuje v en reguliran poklic: pooblaščen inženir s področja geodezije (PI-Geo). Izvajanje geodetskih storitev bo s 1. 6. 2018 v popolni pristojnosti pooblaščenega inženirja s področja geodezije

(PI-Geo). Če ta 1. 6. 2018 ne bo imel opravljenega strokovnega izpita s področja izvajanja geodetskih storitev (geodetska izkaznica), bo njegovo pooblastilo omejeno le na geodetsko dejavnost brez izvajanja dela geodetskih storitev (ureditev meje, parcelacija ...)

Preglednica 1: Sedanji in novi regulirani poklici – primerjava.

Regulirani poklici po ZGO-1 in ZGeoD-1	Regulirana poklica po ZAID in GZ, ki bosta (po 1. 6. 2018) v pristojnosti IZS
Odgovorni projektant	Pooblaščen inženir
Odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del	
Odgovorni nadzornik in odgovorni nadzornik posameznih del	Vodja del
Odgovorni revident	
Odgovorni geodet	
Geodet	

1.1 Poklicne naloge

Zakon natančno določa poklicne naloge, ki jih opravljajo pooblaščen inženirji posameznih strok in arhitekti. Naloge PI-Geo bodo obsegale evidentiranje nepremičnin, geodetsko izmero, meritve v fazi projektiranja, gradnje in uporabe objektov, zakoličbo objektov, transformacije, obdelavo, analizo in interpretacijo prostorskih podatkov. Vsi PI pa bodo lahko izdelovali tudi izvedenska mnenja, elaborate in študije s svojega področja, svetovali naročniku in vodili investicije.

Zakon določa, da pooblaščen inženirji in arhitekti poklicne naloge opravljajo neodvisno, dejansko, stalno in trajno. Poleg tega predpisuje načine opravljanja poklicnih nalog in vpis načina v imenik. Nanašajo se na povezanost med posameznikom in pravnim subjektom, za katerega opravljajo poklicne naloge. Koncept smo poznali že med letoma 1996 in 2003, geodeti med letoma 2000 in 2003, ko je bil obvezen vpis geodetskih podjetij v imenik IZS.

1.2 Stalno poklicno usposabljanje.

Pooblaščen inženirji in arhitekti se bodo dolžni na svojem strokovnem področju stalno poklicno usposabljanje v skladu z aktom zbornice. Opustitev te dolžnosti bo disciplinska kršitev, za katero bo v disciplinskem pravilniku predvidena disciplinska sankcija. Zakon nalaga zbornici nadzor nad stalnim poklicnim usposabljanjem članov, nadzor bo zbornica izvedla enkrat letno. To za geodete v nasprotju z drugimi inženirji in arhitekti ne bo novost in ne bo bistveno vplivalo na dosedanje prakso v geodeziji, saj je že do sedaj za vse odgovorne geodete, ki so bili hkrati imetniki geodetskih izkaznic, veljala dolžnost obveznega izobraževanja, posledica njene opustitve je bil odvzem pooblastila.

2 VPIS POOBLAŠČENIH INŽENIRJEV IN ARHITEKTOV V IMENIK

Dosedanjim pogojem za vpis v imenik je dodan pogoj glede načina opravljanja poklicnih nalog. Stopnja izobrazbe za geodete ostaja enaka – druga bolonjska izobrazba, dolžina praktičnih izkušenj je skrajšana na dve leti (po pridobitvi izobrazbe).

Pooblaščen inženir in arhitekt bosta izbrisana iz imenika tudi, če ne bo imel urejenega zavarovanja

odgovornosti za škodo, ne bo opravljal poklicnih nalog v eni od predpisanih oblik ali se ne bo stalno poklicno usposabljal.

Kandidat za pooblaščenega inženirja in arhitekta bo priglasil opravljanje praktičnih izkušenj na zbornici. Opravljal jih bo pod mentorstvom pooblaščenega inženirja oziroma arhitekta iste stroke, kot je kandidat, ki bo imel aktiven status in najmanj pet let delovnih izkušenj kot pooblaščen inženir oziroma arhitekt.

2.1 Javnost imenika

Iz imenika bo razviden način opravljanja poklicnih nalog in pravnomočno izrečena disciplinska sankcija izbrisa iz imenika z navedbo razloga za izbris.

2.2 Izkaznica in žig pooblaščenega inženirja in arhitekta.

Izkaznic po 1. 6. 2018 ne bo več. Žige bosta zbornici izdajali še do 1. 1. 2021, ko bo z vzpostavitvijo prostorskega informacijskega sistema (PIS) uvedeno elektronsko poslovanje in s tem spletna oddaja vlog, zahtev, projektov itn., za kar bo potreben kvalificiran certifikat za overjen elektronski podpis.

3 POGOJI ZA OPRAVLJANJE ARHITEKTURNE IN INŽENIRSKDE DEJAVNOSTI

Ena od bistvenih novosti zakona je, da se uvaja strožja regulacija dejavnosti. V analizi pravnih ureditev držav članic Evropske unije je bilo ugotovljeno, da je Slovenija ena redkih držav, ki ima na eni strani zelo veliko reguliranih poklicev, na drugi pa izredno nizko stopnjo regulacije dejavnosti. V ZGeoD-1 je bil samo za geodetsko dejavnost predviden pogoj, da subjekt lahko opravlja dejavnost, samo če ima zaposlenega odgovornega geodeta. Vendar je to lahko pomenilo le eno uro zaposlitve na mesec in ni prispevalo k izboljšanju kaotičnega stanja na trgu, prav tako je omogočalo posojanje žigov in zlorabo licenc.

Preglednica 2: Sedanji in novi pogoji za opravljanje geodetske dejavnosti

Pogoji za opravljanje dejavnosti po ZGeoD-1	Pogoji za opravljanje dejavnosti po ZAID
Registracija dejavnosti	Registracija dejavnosti
Zavarovanje odgovornosti za škodo (min. 41.000 EUR ali 10.000 eur za posamezen primer)	Zavarovanje odgovornosti za škodo (min. 50.000 EUR, zavarovanje mora kriti tudi odgovornost zaradi malomarnega ravnanja)
Pogodba o zaposlitvi odgovornega geodeta	Zaposlitev pooblaščenega inženirja kot nosilca dejavnosti za polni delovni čas

Gospodarski subjekti bodo morali spoštovati kodeks, ki ga bosta sprejela IZS in ZAPS.

3.1 Zaščita naziva gospodarskega subjekta

Zakon daje gospodarskim subjektom, ki bo poleg minimalnih pogojev za opravljanje arhitekturne in inženirske dejavnosti izpolnjevali še dodatne pogoje (večinski lastniški delež v družbi imajo pooblaščen inženirji, najmanj en družbenik, ki je pooblaščen inženir, je zaposlen za polni delovni čas, družba je nepovezana in neodvisna ter opravlja le storitve pooblaščenih inženirjev), da lahko nosijo naziv inženirski biro oziroma geodetski biro. Zaščiten naziv bo izkazoval neodvisnost in nepovezanost gospodarskega subjekta.

4 NADZOR IN DISCIPLINSKI POSTOPKI

Zakon zbornicama (IZS in ZAPS) poleg prejšnjih pooblastil daje nova, kot javno pooblastilo nalaga vodenje disciplinskih postopkov, izvajanje nadzora nad stalnim poklicnim usposabljanjem članov in izvajanje strokovnega nadzora nad člani.

IZS in ZAPS bosta izvajali redni, izredni in obnovitveni nadzor nad svojimi člani. V okviru rednega nadzora bosta vsako leto preverili en odstotek svojih članov. Ta nadzor bo financiran iz članarin.

4.1 Disciplinske sankcije

Opominu, denarni kazni in začasnemu izbrisu se pridružujejo obveznost dodatnega poklicnega usposabljanja, odvzem pravice do mentorstva, do opravljanja praktičnih izkušenj, odvzem aktivne in pasivne volilne pravice za zbornične volitve. Odvzem pravice in začasen izbris bo lahko izrečen za največ pet let.

5 PREHODNE DOLOČBE

Zelo pomembna določila za posameznike in podjetja zaradi rokov, ki jih ne smejo zamuditi, so v poglavju **Prehodne določbe**. Zbornica bo posameznike, ki bodo na dan 31. 5. 2018 vpisani v imenik IZS, 1. 6. 2018 prepisala v nove imenike (imenik pooblaščenih inženirjev pri IZS) in jim dodelila pooblastila, ki so jih imeli na dan 31. 5. 2018. V šestih mesecih bodo morali ti posamezniki predložiti dokazila, ki jih zahteva nov zakon, če jih ne bodo predložili, jim bo IZS izdala odločbo o mirovanju.

Preglednica 3: Prevedba pooblastil posameznikov, ki bodo na dan 31. 5. 2018 vpisani v imenik IZS (odgovorni geodeti) in imenik geodetov.

Odgovorni geodet, geodet (vpisan v imenik IZS po ZGO-1 in imenik geodetov – geodetska izkaznica po ZGeoD-1)	Pooblaščen inženir s področja geodezije (prepis v imenik pooblaščenih inženirjev po ZAID)
Odgovorni geodet (vpisan v imenik IZS po ZGO-1)	Pooblaščen inženir brez pooblastila za potrjevanje elaboratov geodetskih storitev iz 7. odstavka 6. člena ZEN (prepis v imenik pooblaščenih inženirjev po ZAID)

Prehodne določbe - veljavnost praktičnih izkušenj, izobrazbe, strokovnega izpita

Praktične izkušnje, pridobljene pred 1. 6. 2018, veljajo brez omejitve. Strokovni izpit, opravljen pred 1. 6. 2018, velja še do 31. 5. 2023. Visoka strokovna izobrazba, pridobljena pred uveljavitvijo bolonjskega študija, velja še do 31. 5. 2023, pri čemer je za pridobitev poklicnega naziva potrebnih pet let praktičnih izkušenj po pridobitvi izobrazbe.

Prehodne določbe – gospodarski subjekti morajo uskladiti pogoje za opravljanje dejavnosti v enem letu po uveljavitvi zakona.

Zakon zbornici nalaga, da v roku šestih mesecev po uveljavitvi zakona sprejme nov statut in vse izvršilne predpise. Zbornica sedaj dejavno pripravlja in usklajuje med svojimi člani in z ministrstvom naslednje izvršilne predpise na podlagi ZAID:

- Pravilnik o strokovnem nadzoru,
- Pravilnik o strokovnih izpitih,
- Pravilnik o vpisu v imenik,

- Pravilnik o stalnem poklicnem usposabljanju,
- Volilni pravilnik,
- Disciplinski pravilnik.

6 SKLEP – POVABILO K SODELOVANJU

Šele sprejetje pravilnikov bo omogočilo uporabo in izvajanje zakona, marsikatera dilema, ki se pojavlja danes, bo razrešena in jasna. Vprašanja različnih posameznikov v zvezi z zakonom so že dobila odgovor, ki je bil usklajen z vsemi institucijami.

Usklajeni odgovori so objavljeni na spletni strani IZS: <http://www.izs.si/zakonodaja/nova-prostorska-gradbena-in-poklicna-zakonodaja-2017/zakon-o-arhitekturni-in-inzenirki-dejavnosti-zaid/>, kar nekaj vprašanj pa še čaka na odgovor, tudi vprašanja različnih posameznikov in podjetij, ki se ukvarjajo z geodetsko dejavnostjo. Verjamem, da bodo usklajeni odgovori objavljeni v kratkem.

Zakonodajalec je v uvodu zakona navedel, da je eden izmed ciljev zakona uvedba mehanizmov in instrumentov, s katerimi naj bi se zagotovila večja kakovost izvajanja inženirskih storitev. Na zbornici in sekciji geodetov verjamemo, da bomo lahko z ustreznimi izvršilnimi predpisi, z novimi pooblastili, ki jih prinaša zakon (nadzor, usposabljanje), pravili stroke in v sodelovanju z vsemi preostalimi institucijami postavili temelje za izboljšanje kakovosti geodetskih storitev in obenem tudi pogoje za njihovo pravičnejše in boljše plačilo.

Viri in literatura

IZS NOVO, številka 84, december 2017.

Zakon o geodetski dejavnosti. ZGeoD-1. Uradni list RS, št. 77/2010.

Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnost. ZAID. Uradni list RS, št. 61/2017.

Matej Kovačič

Matična sekcija geodetov pri IZS

e-naslov: matej.kovacic@gz-ce.si